

Kalkgebrek, ontstaan door de verzuring van het milieu, is een gevaar dat vogels op den duur in hun voortbestaan bedreigt. Marion de Boo schrijft over alarmerend onderzoek en hoe vogelaars kunnen helpen.

Marion de Boo

Kalkgebrek bedreigt het broedresultaat van vogels

Enkele jaren geleden sloeg bioloog Jaap Graveland alarm. Hij had ontdekt dat koolmezen en andere kleine zangvogeltjes in arme bossen op schrale zandgrond steeds slechtere broedresultaten behalen. Ze leggen minder eieren en laten het nest vaker in de steek. Sommige vrouwtjes broeden zelfs wekenlang op lege nesten. Gemiddeld mislukt 30 tot 40 procent van de koolmezenlegsels in de bossen op arme zandgronden. De oorzaak is kalkgebrek door de verzuring van het milieu, zo toonde Graveland aan. Om goede eieren te kunnen leggen is behoorlijk wat kalk nodig. (Of liever gezegd: calcium, want kalk is calciumcarbonaat). Die kalk halen vogelvrouwtjes vooral uit slakkenhuizen. Huisjesslakken hebben op hun beurt vrij veel kalk nodig voor hun groei en voortplanting. Maar in verzuurde bossen spoelt de kalk uit de bodem, de huisjesslakken verdwijnen en ook de zangvogels krijgen kalkgebrek. Vaak zijn de mislukte eierschalen dun en poreus, ze ogen dof en korrelig in plaats van glanzend. De pigmentvlekken, die bij een normaal mezei regelmatig over de schaal verdeeld zijn, zakken merkwaardig naar een kant. Zulke eieren breken eerder en drogen gemakkelijker uit. Bijna de helft van zulke legsels wordt voortijdig in de steek gelaten.

Als de slechte eieren al uitkomen, dan breken de jongen vaak hun pootjes zodra ze proberen rechtop te gaan staan. Er worden veel windeieren gelegd, waarvan je niet meer terugvindt dan een natte plek in de nestkom. Tussen het leggen van twee eieren treden soms dagenlange pauzes op en ook dat komt het broedresultaat niet ten goede. Zo'n tien procent van de nesten blijft zelfs helemaal leeg - en wordt soms toch nog driftig wekenlang bebroed. Sommige vrouwtjes krijgen last van legnood, hun ei blijft in de baarmoeder steken en de vogelmoe-der blijft persen tot ze er dood bij neervalt. Een mezeineitje bevat zo'n dertig milligram calcium en een ge-

middeld legsel telt negen eitjes. Voor een compleet legsel is meer calcium nodig dan het vogelvrouwtje in haar hele skelet bezit. Als ze al die kalk in haar botten moest opslaan zou haar skelet in gewicht verdubbelen en daar valt nu eenmaal niet mee te vliegen. Regelmatig kalk eten is een alternatief. Een vogel die 's morgens een ei gaat leggen, moet de avond tevoren op zoek naar kalkrijk voedsel. Als je snippers slakkenhuisjes of kippeneierschalen in bakjes naast de nestkast hangt, zie je de koolmezen daar vooral 's avonds driftig gebruik van maken. Dit verbetert het broedresultaat.

Koolmezen